

ROMAVERSITAS
ALAPÍTVÁNY

PECAO projekt az online romaellenes gyűlöletbeszéd ellen

Nemzetközi háttér

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége szerint minden harmadik roma zaklatás áldozatává válik élete során, emellett a nem romák 20 százaléka nem szeretné, ha roma kollégája lenne. Amint azt az Európai Parlament „A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretének félidős felülvizsgálata” című állásfoglalása (2017) megállapítja, az romaellenesség túlmutat a diszkrimináció jogi fogalmán. Lényegében a romaellenesség a romák kirekesztésének kiváltó oka. Számos különböző dimenziója és megnyilvánulása van, ideértve a gyűlöletbeszédet a nyilvánosság, a média és a politikai képviselők részéről, sztereotípiákat, gyűlölet-bűncselekményeket, az iskolai diszkriminációt, a foglalkoztatást, az egészségügyet és a lakhatást, valamint a strukturális romaellenességet.

A gyűlöletbeszéd, mint az romaellenesség megnyilvánulása, multiplikátor hatása miatt különös figyelmet igényel: befolyásolja a közvéleményt, táplálja a feszültséget, és utat nyit a diszkriminációnak és a gyűlölet-bűncselekményeknek. Az online média különös szerepet játszik a gyűlöletbeszéd terjesztésében. Erősíti a sztereotípiákat, sértő nyelvet használ, tagadja vagy elbagatellizálja az romaellenességet. A közösségi médián keresztül a gyűlöletbeszéd emberek millióihoz jut el, és lehetővé teszi az elkövetők számára, hogy név nélkül gyűlöletet és erőszakot szítsanak.

PECAO projekt

A projekt célul tűzte ki legalább 2000 fiatal elérését Spanyolországban, Magyarországon, Csehországban, Romániába, Bulgáriában, Ukrajnában, Olaszországban, Franciaországban, Észak-Macedóniában és Albániában kortárs oktatás segítségével, hogy ezen fiatalok körében nagyobb figyelmet kapjanak a romák ellen irányuló gyűlöletbeszéd káros hatásai, és képesek legyenek ezen gyűlöletkeltő tartalmak felismerésére és jelentésére.

10 országban összesen 50 roma fiatal számára biztosítunk képzést és támogatást az online gyűlöletbeszéd megfigyelésében, és abban, hogy a kapcsolódó eseteket a fiatalok IT cégek, nemzeti esélyegyenlőségi hatóságok és egyéb hatáskörrel rendelkező állami intézmények felé jelentsék, ezzel is elősegítve az esélyegyenlőségi szabályok hatékonyabb érvényesülését

A projekt célja továbbá az esélyegyenlőségi közpolitikákért felelős nemzeti és európai uniós döntéshozók elérése annak érdekében, hogy a romaellenes indítékot figyelembe vegyék az online gyűlöletbeszéd esetében, mint az előítélet motiváció speciális formáját.

Google.org

A projektet az Európai Unió Rights, Equality and Citizenship programja támogatja (2014–2020)

PECAO programunkat az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság programja, valamint a Google.org támogatja.

ROMAVERSITAS
ALAPÍTVÁNY

Definíciók és jogi környezet

A gyűlöletbeszédnek (hate speech) nincs egyetemes fogalma, más kategóriákat és fogalmakat találunk a nemzetközi jogban és a nemzeti szabályozásokban, így a büntetőjogban, polgári jogban és még a média jogban is.

A gyűlöletbeszéd tág értelemben vett fogalmába azok a beszédek vagy írásbeli közlések tartoznak, amelyek potenciálisan káros hatásokkal lehetnek az adott kontextusban, egy adott egyénre vagy csoportra nézve, valamely tulajdonságuk (tulajdonságaik) alapján.

A bírói gyakorlat rendkívül szűk körben értelmezi a gyűlöletbeszédnek megfelelő bűncselekményt. Korábban történtek kísérletek e szűk mérce megváltoztatására, de ez sorra elbuktak az Alkotmánybíróságon.

Ha a rádióban, televízióban, nyomtatott vagy internetes sajtóban hangzik el kisebbségeket sértő, kirekesztő, gyűlöletkeltő tartalom, akkor a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóságnál (NMHH) lehet panaszt tenni. Az NMHH utóbbi évek gyakorlata viszont sajnos szintén azt mutatja, hogy a gyűlöletbeszédet nagyon szűken értelmezi a hatóság. A sajtóterméknek nem minősülő internetes tartalmak esetén az NMHH által működtetett Internet Hotline oldalon lehet bejelentést tenni.

Magyarországi helyzet

A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Bizottság (ECRI) jelentése szerint a jogalkalmazási problémák mellett a helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a romaellenes gyűlöletbeszédrel szembeni állami fellépés nem csupán hiányzik Magyarországról, de a nyílt romaellenes gyűlöletbeszéd nem korlátozódik szélsőséges pártokra és csoportokra, hanem a teljes politika palettán megtalálható.

A Minority Rights Group Magyarországra vonatkozó megállapításai szerint a hatóságok felé jelentett gyűlöletbeszéd esetek mintegy 60 százaléka romák ellen irányul. A gyűlöletbeszéd legtöbb esetben "átlagos" állampolgárok részéről hangzik el, de a szélsőjobb oldali és idegengyűlölő csoportok is egyre láthatóbbá váltak az elmúlt években.

Google.org

A projektet az Európai Unió Rights, Equality and Citizenship programja támogatja (2014–2020)

PECAO programunkat az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság programja, valamint aGoogle.org támogatja.

ROMAVERSITAS
ALAPÍTVÁNY

Projekt eddigi hazai tapasztalatai

A projekt keretében Magyarországon öt roma fiatal vett részt a romák elleni online gyűlöletbeszéddel kapcsolatos képzésen, és kezdte meg az ezzel kapcsolatos monitoring tevékenységet a Romaversitas Alapítványnál 2020 októberében. Az első négy hónapban összesen több mint száz romaellenes tartalmat találtak a Facebook-on, amelyeket rögzítettek egy online adatbázisba. Az esetek közel felét jelentették is a szolgáltatónak, azonban ezeknek csak töredéke került végül eltávolításra.

Az eddigi tapasztalatoka alapján azt mondhatjuk, hogy:

- Amennyiben erőszakos bűncselekményről szóló híradás jelenik meg a Facebook felületén, akkor a kommentelők szinte minden esetben arra asszociálnak, hogy biztosan romák az elkövetők.
- Elterjedt a roma ellenes gyűlöletbeszéd a szélsőséges politikai erők és képviselőik oldalain.
- Minél korlátozottabb egy komment láthatósága (például zárt csoportban jelenik meg), annál nyíltabb a gyűlöletbeszéd.
- Az esetek jelentős részében hamis profillal rendelkeznek a hozzászólók, ami arra is utalhat, hogy a rasszista kommentek egy idő után "cikivé" válnak.
- Sok esetben a gyűlölködő tartalmak elrejtése érdekében a romák helyett más, "vicceskedő" fogalmakat használnak a kommentelők, mint például "Szerintem svéd volt. Mindig velük van a baj."

Kerekasztal beszélgetés

2021. január 28-án a került sor a témáról szóló kerekasztalbeszélgetésre a Romaversitas Alapítvány és az Ame Panzh közös szervezésében, amelyet a TV Baxtale internetes közvetítésén keresztül követhetett a nagy számú érdeklődő.

Márton Joci, Suha Nikolett, Farkas Laci és Ignác Judit Fedorkó Boglárka moderálásával számos konkrét példa bemutatása mellett azt vitatta meg, hogy meddig tart a véleményszabadság és hol kezdődik a gyűlöletbeszéd, illetve, hogy mi a közösségi média-platformok szerepe a gyűlöletbeszéd terjesztésében vagy épp megakadályozásában, és vajon az, amit a techóriások tesznek, mire elég.

Ignác Judit azt hangsúlyozta, hogy közösség elleni uszítás ügyében elenyésző számban indul eljárás, és azoknak az eseteknek is csak egy töredékében vonják felelősségre az elkövetőt. Márton Joci pedig arra emlékeztette a hallgatóságot, hogy a gyűlöletbeszéd és az uszítás igenis kiléphet - és sajnos időnként ki is lép - az online térből, és erőszakba torkollik. A 2008-2009-es romagyilkosságok ügyében a szélsőjobboldali nézeteket hangoztató pártok és szervezetek a mai napig nem ismerték el a felelősségüket.

Google.org

A projektet az Európai Unió Rights, Equality and Citizenship programja támogatja (2014–2020)

PECAO programunkat az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság programja, valamint a Google.org támogatja.

ROMAVERSITAS
ALAPÍTVÁNY

Konkrét javaslatok az eddigi tapasztalatok alapján

A hatóságok szélesebb körben is alkalmazhatnák az uszítással kapcsolatos rendelkezéseket a gyűlöletbeszéd megfelelő üldözése és büntetése érdekében.

Az ECRI ajánlásának megfelelően segítené az online gyűlöletbeszéd elleni fellépést, ha Magyarország ratifikálná a számítástechnikai bűncselekményekről (cyber crime) szóló Egyezmény kiegészítő Jegyzőkönyvét a számítógépes rendszerek használatával elkövetett rasszista és idegengyűlölő jellegű cselekmények kriminalizálására vonatkozóan.

Minden politikai oldal vezetőinek határozottan és nyíltan ki kellene állniuk a romellenes gyűlöletbeszéd minden megnyilvánulásával szemben, és sokkal hangsúlyosabb gyűlöletbeszéd-ellenes üzenetekkel kell reagálniuk a politikai szereplők gyűlöletkeltése esetén.

Több állami kezdeményezésű és támogatottságú társadalmi figyelemfelhívó és tudatosságnövelő kezdeményezésre és oktatási programra lenne szükség, amely a gyűlöletbeszéd elleni fellépést és romaellenesség felszámolását célozza.

További lépések, együttműködések

A jelenlegi helyzet feltárása mellett elengedhetetlennek tartjuk, hogy konkrét lépéseket is tegyünk a változás irányába:

- Ezért bekapcsolódtunk a Magyarországon a Political Capital és a Budapest Központ által megvalósított Do One Brave Thing projektbe, aminek keretében több Instagram kampány is indul a romákkal szembeni negatív narratívák megváltoztatására.
- 2021 márciusában találkozóra kerül sor a PECAO projekt ösztöndíjasai és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Internet Hotline képviselői között, ahol megoszthatják egymással az eddig szerzett tapasztalatokat.
- 2021 áprilisától alapító tagként bekapcsolódunk az 1Magyarország Bizottság munkájába, melynek célja egy civil együttműködés létrehozása a közéletben megjelenő gyűlöletbeszéd, diszkrimináció és rasszizmus visszaszorítására.
- 2021 tavaszán a Romaversitas Alapítvány ösztöndíjasai több mint húsz alkalommal fognak a témáról tájékoztató foglalkozásokat tartani az ország számos pontján több mint 200 fiatal bevonásával.

Google.org

A projektet az Európai Unió Rights, Equality and Citizenship programja támogatja (2014–2020)

PECAO programunkat az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság programja, valamint a Google.org támogatja.

ROMAVERSITAS
ALAPÍTVÁNY

Ha tenni szeretnél valamit a gyűlöletbeszéddel és előítéletekkel szemben, sokféleképpen megteheted. Összegyűjtöttünk számodra néhány lehetőséget:

Felléphetsz a jog eszközeivel. A [TASZ itt](#) elmondja hogyan.

Ha gyűlöletkeltő műsort látsz vagy hallasz panasszal fordulhatsz a [Nemzeti Média és Hírközlési Hatósághoz](#).

Ha weboldalon vagy emailben elérhetővé tett rasszista, uszító tartalommal találkozol, akkor jelentheted az NMHH [Internet Hontline felületén](#).

Közösségi oldalon is jelentheted a romaellenes gyűlöletkeltő tartalmakat. A bejelentés módjáról itt találhatsz bővebb információt:

[Facebook](#) [Instagram](#) [YouTube](#) [TikTok](#)

Ha szeretnél tájékozódni, többet megtudni a romákkal szembeni előítéletek csökkentése érdekében íme néhány tipp:

A [Független Színház](#) előadások és foglalkozások hatalmas kínálatát nyújtja a mindannyiunkat érintő társadalmi kérdésekkel kapcsolatos párbeszéd elindítása érdekében, és még arra is választ kaphatsz, hogy te magad mit tehetsz a helyzet javítása érdekében.

Az [Idetartozunk Egyesület](#) munkáját követve a romákat érintő fontos társadalmi kérdésekről értesülhetsz, és akár önkéntesként is részt vehetsz a munkájukban.

A [Phiren Amenca](#) segítségével nemzetközi önkénteskedés keretében léphetsz fel a társadalmi előítéletek ellen.

A [Rácz Gyöngyi Közösségi Ház](#) szintén rengeteg programot kínál és egyben meglátogathatod a kivételes Újpesti Cigány Helytörténeti Gyűjteményt is.

Az [UCCU Informális Oktatási Alapítvány](#) diákoknak teremt lehetőséget a találkozásra és a beszélgetésre roma fiatalokkal az előítéletek lebontása érdekében. Vagy akár 8. kerületi [városi sétájukon](#) is részt tudsz venni a társadalmi párbeszédért.

Csupán néhány példával szerettünk volna szolgálni, de akár hozzánk, akár a felsorolt szervezetekhez fordulva további ajánlásokat kaphatsz.

Ne felejtsd, te is sokat tehetsz a gyűlölet ellen! Tiltakozz, emeld fel a szavad a gyűlöletkeltéssel szemben!

Google.org

A projektet az Európai Unió Rights, Equality and Citizenship programja támogatja (2014–2020)

PECAO programunkat az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság programja, valamint a Google.org támogatja.